

Demokratian tilannekuva ja kuntademokratian tulevaisuus

Demokratian tila

- Demokratian tila kansainvälisesti tarkasteltuna on heikentynyt viimeisten 15–20 vuoden aikana. Koko maailman mittakaavassa demokraattisten yhteiskuntien määrä on laskenut vuoden 1989 tasolle
- Poliittista järjestelmää kohtaan koettu luottamus on globaalitasolla vähentynyt, entistä autoritaarisempien hallintomuotojen vetovoima on kasvanut, politiikka on elitisoitunut, ihmisten poliittinen lukutaito on huonontunut ja päätöksenteon yhteisiä pelisääntöjä haastetaan
- Demokraattisten yhteiskuntien instituutioihin ja järjestelmiin kohdistuu aiempaa voimakkaampaa informaatio- ja hybridivaikuttamista, joka uhkaa horjuttaa niiden legitimitettiä ja toimintakykyä

Demokratian tila

- Suomi on toistaiseksi pärjännyt hyvin kansainvälisissä demokratia- ja oikeusvaltiovertailuissa
- Suomessa on vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit, vahva monipuoluejärjestelmä ja riippumaton oikeuslaitos
- Suomalaisen demokratian haasteita ovat osallistumisen eriarvoistuminen ja kasautuminen varhaisesta iästä lähtien
- Eri väestöryhmien ja alueiden väliset erot koetussa luottamuksessa ovat kasvaneet
- Kyberuhkien, mis- ja disinformaation ja informaatiovaikuttamisen riskit kasvavat
- Poliittinen vastakkainasettelu on vahvistunut ja keskustelukulttuuri kärjistynyt
- Hyvinvointialueuudistuksen myötä alueellinen ja paikallinen demokratia on muutoksessa ja kansalaisosallistuminen näyttäytyy monin paikoin irrallisena päätöksenteosta ja johtamisesta
- Kansalaisyhteiskunnan taloudelliset toimintamahdollisuudet ovat muuttuneet julkisen talouden tilasta johtuen

Hallitusohjelmaan liittyviä demokratiahankkeita

- **Demokratiaohjelma**, VNP 20.3.2025, toimeenpano 2025-2027
- **Kansalaisyhteiskuntastrategia**, VNP 6.6.2024, toimeenpanosuunnitelma 2025-2027
- Poikkihallinnollinen **skenaariotyö vaalien toimittamisesta erilaisissa kriisi- ja poikkeusoloissa**, sekä **häiriötilannesäätelyä** koskeva selvitys (2024-2026)
- **Selvitys eri tasoilla tehtävän päätöksenteon mahdolliseen päällekkäisyyteen ja jääviyskysymyksiin** sekä kunnan ja hyvinvointialueen työntekijöiden osallistumiseen kunta- ja aluehallitusten ja niiden alaisten lautakuntien työhön (2024-2026)
- Selvitys alue- ja kuntavaalien toimivuudesta
- **Käsitellään parlamentaarisesti kansalaisaloitejärjestelmän ja muiden aloite- ja kuulemisjärjestelmien kehittämiseen liittyvät kysymykset**. Mietintö valmistuu toukokuun lopussa 2025
- **Vaalijärjestelmän suhteellisuuden parantaminen**, parlamentaarinen työryhmä ja lainvalmistelu
- **Vaali- ja puolerahoituslain ja puoluelakiin sekä vaalilakiin liittyvät muutokset**, HE eduskunnassa
- **Vaalikäytäntöjen kehittäminen**, valmis 2025 loppu

Demokratiaohjelman linjaukset

- 3 Keskeiset linjaukset ja toimenpiteet demokration ja osallistumisen edistämiseksi vuosina 2025–2027** .....
- 3.1 Edistämme äänestysaktiivisuutta .....
- 3.2 Vahvistamme lasten ja nuorten osallisuutta.....
- 3.3 Kehitämme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyviä käytäntöjä .....
- 3.4 Vahvistamme hyvän keskustelun ja mielipiteen vaihtamisen kulttuuria yhteiskunnassa .....
- 3.5 Kehitämme paikallishallintoa ja varmistamme lähidemokratian toteutumisen.....
- 3.6 Kehitämme kansallista demokratiapolitiikkaa.....
- 3.7 Edistämme demokratiaa Euroopan unionissa ja kansainvälisesti .....

Tavoitelinjaus 10

Seuraamme ja edistämme asukkaiden, palvelunkäyttäjien ja kansalaisjärjestöjen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumista hyvinvointialueilla ja kunnissa. Keskeisiä toimenpiteitä ovat hyvinvointialueuudistuksen vaikutusten arviointi asukkaiden, palvelunkäyttäjien ja kansalaisjärjestöjen tosiasiallisiin osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin kunnissa ja hyvinvointialueilla sekä alueelliseen yhdenvertaisuuteen, alueellisen ja paikallisen demokratian kehittäminen ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Tavoitelinjaus 11

Tuemme demokratian ja osallistumisen näkökulmaa osana alue- ja paikallishallinnon johtamista ja päätöksentekoa. Keskeisiä toimenpiteitä ovat hyvinvointialueiden ja kuntien välisten yhdyspintojen sekä ministeriöiden välisen työnjaon selkeyttäminen alueellisen ja paikallisen demokratian ja osallistumisen edistämiseen liittyen, asukkaiden, palvelunkäyttäjien ja kansalaisjärjestöjen osallistumisen tarkasteleminen johtamisen ja hallinnon kysymyksenä ja osana päätöksentekoa, tietopyynnön sekä kuntalais- ja hyvinvointialuealoitteen tunnettuuden, käytön ja kehittämisen selvittäminen sekä demokratiaosaamisen lisääminen julkisten organisaatioiden toiminnassa, kuten palveluissa, johtamisessa ja päätöksenteossa.

Kansalaisjärjestöstrategia

Kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä ja osallisuutta on tarpeen kehittää myös alueellisesti. Siksi kuntia ja hyvinvointialueita suositellaan:

- tunnistamaan tehtäviensä kannalta keskeiset kansalaisjärjestöt ja niiden kanssa tehtävän yhteistyön tuottama lisäarvo
- sopimaan kansalais- ja vapaaehtoistoimintaa koskevasta yhteistyöstä ja tuesta vastaavat yhteyshenkilöt
- ottamaan kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten kehittäminen huomioon strategioissa ja pitkän ajan taloussuunnittelussa
- kehittämään osallisuustoimintaansa edelleen
- myöntämään avustuksia ja uudistamaan avustuskäytäntöjä sekä huolehtimaan kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan käyttöön tarkoitettujen tilojen saatavuudesta
- hyödyntämään maakuntien verkostojärjestöjen potentiaalia
- kokeilemaan esimerkiksi lähiökehittämisessä julkisen ja yksityisen rahoituksen sekä esimerkiksi talkootyön yhdistämistä

Demokratiapalvelut

- Vaalitietojärjestelmän (VAT) uudistaminen
- Lausuntopalvelun uudistaminen ja siirto VNK:lle, 2026 loppu
- Hyvinvointialuealoite.fi-palvelun kehittäminen, sekä muiden palvelujen kehittämistehtävät

Tarjolla olevat palvelut

- [Demokratia.fi](#)
- [Kansalaisaloite.fi](#)
- [Kuntalaisaloite.fi](#)
- [Hyvinvointialuealoite.fi](#)
- [Otakantaa.fi](#)
- [Lausuntopalvelu.fi](#)
- [Digiraati.fi](#)
- [Puoluerekisteri.fi](#)
- [Vaalit.fi](#)

YHTEYSTIEDOT

niklas.wilhelmsson@gov.fi

OIKEUSMINISTERIÖ

www.oikeusministerio.fi

Facebook: facebook.com/oikeusministerio

Twitter: [@oikeusmin](https://twitter.com/oikeusmin)

Käyntiosoite: Eteläesplanadi 10, Helsinki

Postiosoite: PL 25, 00023 Valtioneuvosto

Vaihde: 029 516 001